

Zygmunt CHODOROWSKI
 Jacek SEIN ANAND
 Marek SALAMON
 Wojciech WALDMAN
 Katarzyna WNUK

Ocena nikotynizmu i picia alkoholu przez studentów wyższych uczelni Gdańska

The assessment of smoking and alcohol consumption among universities students in Gdańsk

Klinika Chorób Wewnętrznych i Ostrego Zatrucia Akademii Medycznej w Gdańsku
 Kierownik Kliniki:
 Prof. dr hab. med. Zygmunt Chodorowski

Dodatkowe słowa kluczowe:

studenci wyższych uczelni
 ankieta
 używanie alkoholu
 palenie papierosów

Additional key words:

university students
 questionnaire
 alcohol use
 smoking

Anonimowym badaniom ankietowym poddano 1585 studentów ośmiu wyższych uczelni Gdańska, w tym 664 (41,89%) mężczyzn i 921 (58,11%) kobiet, w wieku od 17 do 48 (średnia 21,4 ± 2,26) lat. Alkohol piło 1452 (91,61%) studentów, w tym 91,53% kobiet i 91,72% mężczyzn. Zarówno mężczyźni, jak i w mniejszym stopniu kobiety, preferowali piwo odpowiednio w 73,7% i 50,6%. W trzystrefowym teście AUDIT (picie alkoholu w sposób zagrażający zdrowiu) znalazło się 716 (45,2%) studentów, z wyraźną przewagą w strefie A (81,6%) natomiast w grupie B było 8,2%, a w grupie C 10,2% studentów. Najmniej ryzykownie pili alkohol (strefa A) studenci Akademii Medycznej (21,4%), najbardziej ryzykownie respondenci Wyższej Szkoły Morskiej (48,9%). Wśród respondentów pijących alkohol w sposób zagrażający zdrowiu stwierdzono znamienne więcej studentów używających narkotyki (73,7%). Studenci znajdujący się w strefach AUDIT palili papierosy istotnie częściej aniżeli respondenci w reszcie badanej, całościowej populacji. Papierosy paliło 399 (25,2%) studentów, w tym 242 (26,3%) kobiet i 157 (23,6%) mężczyzn. Różnica ta nie była istotna statystycznie. Wśród respondentów palących papierosy najwięcej było studentów Akademii Sztuk Pięknych, najmniej zaś Akademii Medycznej i Akademii Wychowania Fizycznego. Respondenci Seminarium Duchownego nie mieli kontaktu z papierosami.

Wstęp

W Polsce w większym stopniu niż w wielu innych krajach występuje dość powszechne zjawisko przyzwolenia i tolerancji na spożywanie alkoholu. Jako substancja psychoaktywna o szczególnych właściwościach, alkohol wywiera działanie euforyzujące, rozluźniające i rozchamowujące, co sprawia iż jest chętnie serwowany na spotkaniach towarzyskich i w kontaktach międzyludzkich. Ze względu na wielostronne szkodliwe oddziaływanie na organizm człowieka, jego początkowo kontrolowane użycie może stopniowo prowadzić do nadużywania i uzależnienia, a w konsekwencji do uszkodze-

Anonymous questionnaire examination were performed among 1585 students from eight universities in Gdańsk, including 664 men and 921 women from 17 to 48 (mean 21.4 ± 2.26) years old. Alcohol was consumed by 1452 (91.61%) students, including 91.53% women and 91.72% men. Both men and women preferred beer, respectively, 73.7% and 50.6%. In three-stage AUDIT – test (alcohol drinking dangerous to health) including 716 (45.2%) students, most of them in stage A (81.6%); in stage B about 8.2% comprised while there were about 10.2% in stage C students. Alcohol consumption carried the lowest risk (stage A) among students of Medical University while corresponding risk was the highest among students of Maritime High School. Among respondents drinking alcohol dangerously to health there were significantly more persons who did drugs (73.7%). Students qualified to the AUDIT test smoked cigarettes significantly more often than the rest of the examined population. Smokers amounted to 399 (25.2%) students, including 242 (26.3%) women and 157 (23.6%) men. The difference in figures was statistically non-significant. Among smoking respondents the students of Fine Arts Academy constituted the majority, while those of Medical University and of University School of Physical Education were in minority. Catholic Priest Seminary respondents did not have the relevant experiences.

nia wielu narządów wewnętrznych i psychoz alkoholowych. Podobnie nikotynizm, poprzez wywołanie licznych zjawisk patologicznych i usposabianie do wielu chorób wtórnych, stanowi jeden z głównych problemów współczesnej medycyny.

Z uwagi na konieczność przyswojenia dużych zasobów wiedzy do ich przyszłego wykorzystania w zawodzie, szczególnie studenci są obciążeni presją wysokich wymagań i stałej intelektualnej dyspozycyjności. Z drugiej strony ich wysoką świadomość zagrożenia i szerokie horyzonty myślowe powinny stanowić barierę przed używaniem środków uzależniających.

Adres do korespondencji:
 Prof. dr hab. med. Zygmunt Chodorowski
 I Klinika Chorób Wewnętrznych i Ostrego Zatrucia
 Akademia Medyczna w Gdańsku
 80-211 Gdańsk, ul. Dębinki 7
 tel/fax. (058) 301-65-16

Literatura światowa dotycząca wielu problemów związanych z uzależnieniem młodzieży jest niezwykle bogata i obfituje w tyśiące doniesień [2,4,5,7-9,11,14,17-20]. Piśmiennictwo poświęcone nikotynizmowi i spożywaniu alkoholu w polskich środowiskach akademickich nie jest zbyt obszerne, ale obejmuje dość znaczny zakres czasowy [3,6,10,13,15,16].

Celem pracy było przedstawienie niektórych problemów epidemiologicznych nikotynizmu i picia alkoholu wśród studentów w ośmiu wyższych uczelniach Gdańska.

Materiał i metoda

W stworzeniu anonimowej ankiety posłużono się jedną ze znanych skal badających zjawiska patologiczne związane z pićiem alkoholu. Wykorzystany do tego celu test AUDIT (*Alcohol Use Disorders Identification Test*) został opracowany przez Światową Organizację Zdrowia w celu rozpoznawania osób pijących w sposób ryzykowny lub potencjalnie w przyszłości mogących popaść w uzależnienie psychiczne i/lub fizyczne jak również osób już uzależnionych [1]. Spośród innych podobnych testów wyróżnia się on dużą czułością (92%) i pozwala dokładnie ocenić picie alkoholu oraz związane z tym problemy w okresie ostatnich 12 miesięcy.

Zawarte w teście pytania dotyczą trzech podstawowych problemów:

1. ilości i częstości picia alkoholu,
2. zaistniałych zjawisk wynikłych z picia alkoholu, łącznie z reakcjami psychicznymi,
3. uzależnienia od alkoholu.

W teście AUDIT uwzględniono liczne pytania z naukowo umotywowaną liczbą punktów zaliczanych przy odpowiedziach, które rozstrzygają o zakwalifikowaniu probanta do jednej z trzech stref skali, o wzrastającym stopniu zagrożenia dla zdrowia (A, B, C).

A. – ryzykowny model picia jest rozpoznawany gdy w odpowiedziach na pytania 1-3 uzyskuje się 4 i więcej punktów u kobiet, 5 i więcej punktów u mężczyzn.

B. – potencjalne psychiczne i/lub fizyczne uzależnienie od alkoholu dotyczy osób, które na pytania od 4 do 6 otrzymują 4 i więcej punktów dla kobiet, i 5 lub więcej punktów dla mężczyzn.

C. – na istniejące uzależnienie od alkoholu wskazuje uzyskanie w odpowiedziach na pytania od 7 do 10 czterech punktów lub więcej niezależnie od płci.

Anonimowym badaniem ankietowym poddano 1585 studentów ośmiu wyższych uczelni Gdańska, w tym 664 mężczyzn i 921 kobiet, w wieku od 17 do 48 (średnia $21,4 \pm 2,26$) lat. Ponadto wśród powyższych respondentów analizowano palenie papierosów w poszczególnych uczelniach. Ze względu na ilość wypalanych papierosów osoby z nałogiem zostały podzielone na trzy grupy:

- Grupa 1. 1-5 papierosów dziennie.
- Grupa 2. 6-10 papierosów dziennie.
- Grupa 3. powyżej 10 papierosów dziennie.

W opracowaniu statystycznym posłużono się programem Statistica z użyciem testu χ^2 z poprawką Yatesa.

Wyniki

Przeprowadzone badania wskazują, że 1452 (91,61%) studentów, w tym 609 (91,72%) mężczyzn i 843 (91,53%) kobiet piło w czasie ostatnich 12 miesięcy alkohol w różnych postaciach, natomiast 133 (8,39%) respondentów nie miała w tym czasie kontaktu z alkoholem.

W tabeli I umieszczono dane dotyczące liczby, płci i wieku studentów w poszczególnych uczelniach.

Według danych zmieszczonych w tabeli I grupa kobiet (58,11%) była istotnie większa niż grupa mężczyzn (41,89%).

W tabeli II podano rodzaje najczęściej przez studentów używanych alkoholi.

Z tabeli II wynika, że zarówno mężczyźni jak i w mniejszym stopniu kobiety prefe-

Tabela I

Liczba, wiek i płeć ankietowanych studentów w poszczególnych uczelniach.

The number, age and sex of the examined students in different types of universities.

Rodzaj uczelni	Liczba ankietowanych	Płeć		Wiek [lata]		
		Mężczyźni	Kobiety	min	max	średni \pm SD
Uniwersytet Gdański	501	188	313	18	26	20,86 \pm 1,39
Politechnika Gdańska	257	111	146	18	28	21,43 \pm 1,62
Akademia Medyczna w Gdańsku	187	41	146	19	26	21,68 \pm 1,14
Akademia Wychowania Fizycznego	432	251	181	17	27	21,56 \pm 1,75
Akademia Sztuk Pięknych	46	12	34	19	24	20,67 \pm 1,44
Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu	102	35	67	19	48	24,15 \pm 6,02
Wyższa Szkoła Morska	45	11	34	20	23	21,24 \pm 0,64
Seminarium Duchowne	15	15	0	21	33	22,33 \pm 3,10
Razem	1585	664	921	17	48	21,4 \pm 2,26

Tabela II

Rodzaje alkoholu używane przez respondentów.

Kind of alcohol used by respondents.

Płeć	Studenci nie pijący alkoholu	Studenci pijący najczęściej jeden z niżej podanych rodzajów alkoholu			
		piwo	wino	wódka, koniak, whisky	koktajle alkoholowe
Kobiety	78	427 50,65%	264 31,32%	48 5,69%	104 12,34%
Mężczyźni	55	449 73,73%	38 6,24%	29 4,76%	93 15,27%
χ^2	0,00	77,70	133,46	0,44	2,35
p	<0,968	<0,001	<0,001	<0,507	<0,125

Tabela III

Podział studentów według płci w różnych etapach zaawansowania picia alkoholu według skali AUDIT.

Division of students according to sex at different stages of alcohol addiction (AUDIT test).

Skala AUDIT	Ilość kobiet [%]	Ilość mężczyzn [%]	χ^2	p
A	296 32,14%	288 43,37%	20,93	<0,0001
B	22 2,39%	37 5,57%	10,01	<0,002
C	27 2,93%	46 6,93%	13,13	<0,0005

Tabela IV

Podział studentów na używających i nie używających narkotyki w różnych etapach zaawansowania picia alkoholu według skali AUDIT.

Division of students declaring as illicit users and non-users drugs at different stages of alcohol addiction (AUDIT test).

Skala AUDIT	Studenci nie używający narkotyków [%]	Studenci używający narkotyki [%]	χ^2	p
A	173 20,19%	411 56,46%	222,52	<0,0001
B	9 1,05%	50 6,88%	35,64	<0,0001
C	6 0,70%	67 9,20%	62,86	<0,0001

rowali piwo, odpowiednio w 73,7% i 50,6%. Kobiety piły wino znacznie częściej niż mężczyźni (31,32%). Jednakże, ze zrozumiiałych względów, największą troskę budziła część studentów, która piła alkohol w sposób kwalifikujący ich do umieszczenia w strefie B (8,24% przypadków) lub C (10,19% przypadków) testu AUDIT.

W tabeli III analizowano grupy mężczyzn i kobiet w obrębie stref skali AUDIT.

Z tabeli III wynika, że mężczyźni znacznie częściej aniżeli kobiety byli reprezentowani we wszystkich strefach testu AUDIT. Przeprowadzone porównanie wśród

studentów poszczególnych uczelni, zakwalifikowanych do stref testu AUDIT nie ujawniło statystycznie znamienych różnic między nimi, z wyjątkiem dwóch skrajnych uczelni. W strefie A znajdowało się 40 respondentów (21,39%) Akademii Medycznej i 22 (48,89%) Wyższej Szkoły Morskiej ($\chi^2=39,1$; $p<0,002$). W strefach B i C ponownie niekorzystnie wypadli studenci Wyższej Szkoły Morskiej, z pięciokrotną przewagą procentową, ale ilość respondentów była zbyt mała do obliczeń statystycznych. Studenci pozostałych uczelni znaleźli się w pozycji pośredniej między powyższymi dwo-

Tabela V
Częstość palenia papierosów przez kobiety i mężczyzn.
 Frequency of smoking in women and men.

Uczelnia	KOBIEТЫ			MĘŻCZYŹNI		
	Ilość studentek	Studentki niepalące	Studentki palące	Ilość studentów	Studenci niepalący	Studenci palący
Uniwersytet Gdański	313 33,98%	219 69,97%	94 30,03%	188 28,31%	137 72,87%	51 27,13%
Akademia Medyczna w Gdańsku	146 15,85%	125 85,62%	21 14,38%	41 6,17%	29 70,73%	12 29,27%
Politechnika Gdańska	146 15,85%	114 78,08%	32 21,92%	111 16,72%	82 73,87%	29 26,13%
Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu	67 7,27%	41 61,19%	26 38,81%	35 5,27%	22 62,86%	13 37,14%
Akademia Sztuk Pięknych	34 3,70%	17 50,00%	17 50,00%	12 1,81%	7 58,33%	5 41,67%
Wyższa Szkoła Morska	34 3,70%	22 64,71%	12 35,29%	11 1,66%	7 63,64%	4 36,36%
Akademia Wychowania Fizycznego	181 19,65%	141 77,90%	40 22,10%	251 37,80%	208 82,87%	43 17,13%
Seminarium Duchowne	0 0%	0 0%	0 0%	15 100%	15 100%	0 0%
Razem	921 100%	679 73,72%	242 26,28%	664 100%	507 76,36%	157 23,64%

Tabela VI
Częstość palenia określonej ilości papierosów przez kobiety i mężczyzn.
 Definite frequency of smoking in women and men.

Uczelnia	KOBIEТЫ					MĘŻCZYŹNI				
	Ilość studentek	Studentki niepalące	Studentki palące			Ilość studentów	Studenci niepalący	Studenci palący		
			Grupa 1 1-5 dziennie	Grupa 2 6-10 dziennie	Grupa 3 >10 dziennie			Grupa 1 1-5 dziennie	Grupa 2 6-10 dziennie	Grupa 3 >10 dziennie
Uniwersytet Gdański	313	219 69,97%	59 18,85%	24 7,67%	11 3,51%	188	137 72,87%	21 11,17%	14 7,45%	16 8,51%
Akademia Medyczna w Gdańsku	146	125 85,62%	17 11,64%	4 2,74%	0 0%	41	29 70,73%	1 2,44%	7 17,07%	4 9,76%
Politechnika Gdańska	146	114 78,08%	16 10,96%	8 5,48%	8 5,48%	111	82 73,88%	12 10,81%	4 3,60%	13 11,71%
Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu	67	41 61,19%	11 16,42%	11 16,42%	4 5,97%	35	22 62,86%	3 8,57%	4 11,43%	6 17,14%
Akademia Sztuk Pięknych	34	17 50,00%	2 5,88%	6 17,65%	9 26,47%	12	7 58,33%	3 25,00%	0 0%	2 16,67%
Wyższa Szkoła Morska	34	22 64,71%	3 8,82%	6 17,65%	3 8,82%	11	7 63,64%	2 18,18%	1 9,09%	1 9,09%
Akademia Wychowania Fizycznego	181	141 77,90%	23 12,71%	11 6,08%	6 3,31%	251	208 82,87%	18 7,17%	16 6,37%	9 3,59%
Seminarium Duchowne	0	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	15	15 100%	0 0%	0 0%	0 0%
Razem	921	679 73,72%	131 14,23%	70 7,68%	41 4,45%	664	507 76,35%	60 9,04%	46 6,93%	51 7,68%

ma uczelniami o skrajnych wynikach.

W tabeli IV porównano grupy studentów używających i nie używających narkotyki.

Z tabeli IV wynika, że w każdej strefie testu AUDIT przeważali znamienne respondenci używający narkotyki.

Do palenia papierosów przynawalo się 399 studentów (25,17%), w tym 242 kobiety (26,27%) i 157 mężczyzn (23,64%). Różnica ta nie była statystycznie istotna. Respondenci znajdujący się w strefach AUDIT palili papierosy istotnie częściej aniżeli respondenci w reszcie badanej całościowej populacji ($\chi^2= 113,73$; $p < 0,0001$). Jedynie alumni Seminarium Duchownego nie mieli kontaktu z papierosami, jakkolwiek była to grupa o najmniejszej liczebności, a tym samym nie w pełni reprezentatywna.

W tabeli V zawarto częstość palenia papierosów przez kobiety i mężczyzn w poszczególnych uczelniach.

Dane ujęte w tabeli V wskazują, że naj-

bardziej korzystnie wypadły studentki Akademii Medycznej (14,38%), najgorzej zaś zaprezentowały się respondentki Akademii Sztuk Pięknych, spośród których aż połowa paliła papierosy. Wyrzuciły one swoich uczelnianych kolegów (41,67%) plasujących się na pierwszym, niechlubnym miejscu wśród palących studentów. Najmniej osób palących papierosy stwierdzono w męskiej kohorcie Akademii Wychowania Fizycznego (17,13%).

W tabeli VI podzielono respondentów na trzy grupy w zależności od liczby wypalanych papierosów.

W tabeli VI zwraca uwagę zmniejszenie się na ogół ilości studentek w grupach o większej liczbie wypalanych papierosów, z wyjątkiem respondentek Akademii Sztuk Pięknych, wśród których daje się zauważyć tendencję odwrotną, a więc znaczny wzrost palących powyżej 10 papierosów dziennie (26,47%). Łącznie w grupie 2 i 3 zaledwie

2,74% studentek Akademii Medycznej paliło papierosy, co stawia je zdecydowanie przed przedstawicielkami wszystkich pozostałych uczelni i stanowi wzorec do naśladowania. Wśród studentów palących powyżej 10 papierosów dziennie najliczniejsza była kohorta Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu (17,14%), a najmniej liczna respondentów Akademii Wychowania Fizycznego (3,59%).

Omówienie

Ekspert Światowej Organizacji Zdrowia zwracają uwagę, że zlikwidowanie alkoholizmu, narkomanii i nikotynizmu stanowiłoby największe zwycięstwo w walce z chorobami w całej historii medycyny. Niestety, nic nie wskazuje na to aby miało to nastąpić w nieodległym czasie lub w dającej się przewidzieć perspektywie najbliższych wieków. Pomimo pewnych sukcesów, będących wynikiem wprowadzenia określonych progra-

mów edukacyjno-prewencyjnych w wieloletnich wysoko rozwiniętych krajach, plagi te w skali światowej wykazują tendencję wzrostową. Stąd też liczne organizacje międzynarodowe jak też rządy wielu państw czynią wszelkie możliwe wysiłki aby powstrzymać lawinę wyników zagrożeń szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Niektóre programy w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej są wyraźnie ukierunkowane na środowisko akademickie, a zwłaszcza na uczelnie medyczne i lekarzy. Obniżenie skali tych negatywnych zjawisk wśród przyszłych i aktualnie pracujących lekarzy daje dobry przykład pacjentom i otoczeniu oraz tworzy właściwy wzorzec godny naśladowania.

W niniejszej pracy prześlędzono niektóre wskaźniki epidemiologiczne związane z nikotynizmem i piciem alkoholu przez młodzież ośmiu wyższych uczelni Gdańska. Wśród licznych skal ze standaryzowanymi kryteriami diagnostycznymi następstw i powikłań spożywania alkoholu wykorzystano test AUDIT opracowany przez Światową Organizację Zdrowia.

Uzyskane w pracy wyniki dotyczące odsetka młodzieży mającej jakikolwiek kontakt z alkoholem w ciągu ostatnich 12 miesięcy wskazują iż był on większy niż w niektórych innych krajach [9, 17, 18], jak również w Polsce w początku lat 90-tych [6, 15].

Do testu AUDIT zakwalifikowała się stosunkowo duża kohorta studentów licząca 45,2%. Jednakże większość z nich (81,6%) prezentuje, na obecnym etapie, ryzykowny sposób picia i stanowi 40,2% wszystkich respondentów pijących alkohol. Odsetek ten jest wyższy niż w pracy *Saundersa* i wsp., w której tylko 19% osób piło alkohol w sposób ryzykowny [12]. Jakkolwiek osoby takie nie są jeszcze potencjalnie uzależnione od alkoholu, to jednak mogą już wykazywać m.in. trudności w przyswajaniu wiedzy, zaniedbywanie obowiązków w uczelni, niepowodzenia na egzaminach, gorsze wyniki w nauce, obniżony samokrytycyzm, niekulturalny sposób bycia, konflikty z otoczeniem, naruszenie norm obyczajowych, agresywność, łamanie przepisów prawnych, niebezpieczne prowadzenie samochodu, używanie przemocy, a w przypadku picia długoterminowego są w większym stopniu narażone na wystąpienie marskości wątroby, nadciśnienia tętniczego, choroby niedokrwiennej serca. W bardziej niebezpiecznych strefach B i C znalazło się odpowiednio 8,2% i 10,2% studentów. Właśnie oni, w pierwszym rzędzie powinni stanowić podmiot działań wychowawczych i prewencyjnych. Z przeprowadzonych badań wynika, że studenci sklasyfikowani w obrębie testu AUDIT wykazywali większe skłonności do palenia papierosów i używania narkotyków. Tak więc wszystkie trzy nałogi cechowała tendencja do skupiania się w pewnych grupach młodzieży. Naraża to młodzież na spotęgowaną szkodliwość środków uzależniających i negatywne konsekwencje zdrowotne [2,8]. Z pominięciem Alumnów Seminarium Duchownego najlepiej w skali AUDIT zaprezentowali się studenci Akademii Medycznej, najgorzej zaś przedstawiciele Wyższej Szkoły Morskiej.

W badaniu populacji 25,2% studentów paliło papierosy, z nieznamienią, 2,7% przewagą kobiet. W większości podobnych badań mężczyźni palili więcej papierosów lub też istniała niemal identyczna odsetkowość wśród przedstawicieli obu płci [5,6,10, 11,19,20]. Rozpowszechnienie nikotynizmu w badanej kohorcie było na ogół mniejsze niż w wielu innych uczelniach krajowych i zagranicznych [2,3,6,8,11,13,20]. Wydaje się, iż częstość palenia papierosów w polskich środowiskach akademickich uległa zmniejszeniu na przestrzeni ostatnich 10 - 20 lat na co wskazuje porównanie wyników niniejszego opracowania z wynikami prac *Dawidowicza, Kleczkowskiego* i wsp., *Siemińskiej* i wsp. [3,6,13]. W naszej populacji nałogi picia alkoholu i palenia papierosów najmniej dotyczyły studentów Akademii Medycznej, co stanowi pozytywny sygnał na przyszłość. W piśmiennictwie panuje na ogół dość jednomyślny pogląd, potwierdzony również w niniejszym badaniu, iż najczęściej palą papierosy studenci uczelni sztuk plastycznych [8,19]. Godnym podkreślenia jest fakt, że w niektórych uczelniach zagranicznych, w tym również medycznych, odsetek palaczy papierosów był wyjątkowo niski, w granicach 6-13% [4,14], a wśród studentek medycyny w Wuhan (Chiny) wręcz zerowy.

Uzyskane w pracy wyniki skłaniają do wniosku, że w gdańskim środowisku akademickim wskazane jest przeprowadzenie szerokiej akcji uświadamiającej o zubożających skutkach zdrowotnych picia napojów alkoholowych i wdrożenie odpowiedniego programu prewencyjnego.

Wnioski

1. Alkohol w różnych postaciach piło 1452 (91,6%) studentów, w tym 843 (91,5%) kobiet i 609 (91,7%) mężczyzn. Zarówno mężczyźni jak i w mniejszym stopniu kobiety preferowali piwo odpowiednio w 73,7% i 50,6%. Kobiety piły wino znamienne częściej niż mężczyźni (31,3%).

2. We wszystkich strefach testu AUDIT (picie alkoholu w sposób zagrażający zdrowiu) znalazło się 716 (45,1%) studentów, z istotną przewagą mężczyzn. Nie było wśród nich respondentów Seminarium Duchownego. Najbardziej liczną grupę tworzyli studenci strefy A (81,6%), reprezentujący ryzykowny model picia.

3. Wśród respondentów pijących alkohol w sposób zagrażający zdrowiu stwierdzono znamienne więcej studentów używających narkotyki (73,7%). Studenci znajdujący się w strefach AUDIT palili papierosy istotnie częściej aniżeli respondenci w reszcie badanej, całościowej populacji.

4. W strefie A testu AUDIT było najmniej studentów Akademii Medycznej, najwięcej zaś respondentów Wyższej Szkoły Morskiej. Studenci pozostałych uczelni znalazli się w pozycji pośredniej, między uczelniami o skrajnych i znamienych wynikach.

5. Papierosy paliło 399 (25,2%) studentów, z nieistotną przewagą kobiet. Jedyne respondenci Seminarium Duchownego byli wolni od tego nałogu.

6. Wśród osób palących papierosy najwięcej było studentek i studentów Akademii Sztuk Pięknych, najmniej zaś respondentek Akademii Medycznej i respondentów Akademii Wychowania Fizycznego. Również w grupie 3 (ilość wypalanych papierosów powyżej 10 dziennie) studentki Akademii Sztuk Pięknych, podobnie jak respondenci Wyższej Szkoły Administracji i Biznesu osiągnęli najgorsze wyniki w analizowanej grupie.

Piśmiennictwo

1. **Babor T.F., Grant M.:** From clinical research to secondary prevention: International collaboration in the development of the alcohol use disorders identification test (AUDIT). *Alcohol Health and Research World* 1989, 13, 371.
2. **Bennet M.E., Miller J.H., Woodall W.G.:** Drinking, binge drinking, and other drug use among southwestern undergraduates: three-year trends. *Am. J. Alcohol Abuse* 1999, 25, 331.
3. **Dawidowicz A.:** Raport w sprawie nikotynizmu i picia alkoholu u młodzieży akademickiej w latach 1973-1989 w AWF w Warszawie. *Kultura Fizyczna* 1991, 5-6, 5.
4. **DeBernardo R.L., Aldinger C.E., Dawood O.R. et al.:** An e-mail assessment of undergraduates' attitudes toward smoking. *J. Am. Coll. Health* 1999, 48, 61.
5. **Everett S.A., Husten C.G., Kann L. et al.:** Smoking initiation and smoking patterns among US college students. *J. Am. Coll. Health* 1999, 48, 55.
6. **Kleczkowski L., Berliński B.:** Stosowanie używek wśród studentów lubelskich. *Wiad. Lek.* 1990, 17-18, 875.
7. **Mangus R.S., Hawkins C.E., Miller M.J. et al.:** Tobacco and alcohol use among 1996 medical school graduates. *JAMA* 1998, 280, 1192.
8. **Metinas S., Sariboyaci M.A., Nuhoglu S. et al.:** Smoking patterns of university students in Eskisehir, Turkey. *Public Health* 1998, 112, 261.
9. **Pickard M., Bates L., Dorian M. et al.:** Alcohol and drug use in second-year medical students at the University of Leeds. *Med. Educ.* 2000, 34, 148.
10. **Pilawska H.:** Częstość i intensywność nałogu palenia wśród studentów IV roku medycyny na podstawie 5-letniej obserwacji. *Zdr. Pub.* 1994, 105, 12.
11. **Rigotti N.A., Lee J.E., Wachslar H.:** US college students' use of tobacco products: results of a national survey. *JAMA* 2000, 284, 699.
12. **Saunders J.B., Aasland O.G., Amundsen A. et al.:** Alcohol consumption and related problems among primary health care patients: WHO collaborative project on early detection of persons with harmful alcohol consumption. *Addiction* 1993, 88, 349.
13. **Siemińska A., Dubaniewicz A.:** Rozpowszechnienie nałogu palenia tytoniu wśród pracowników Akademii Medycznej i Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1 w Gdańsku oraz grupy studentów V roku Wydziału Lekarskiego AMG. *Pneumonol. Alergol. Pol.* 1992, 1-2, 46.
14. **Skalska H., Sobotik Z., Jezberova D. et al.:** Use and evaluation of the Czech version of the SF-36 questionnaire self-reported health status of medical students. *Centr. Eur. J. Public Health* 2000, 8, 88.
15. **Sławińska J.B., Hanson D.J.:** The drinking patterns of American and Polish university students: a cross-national study. *Drug Alcohol Depend.* 1991, 27, 167.
16. **Sławińska J.B., Staniszek A.J., Woronowicz B.T.:** Picie alkoholu przez studentów a zaburzenia zachowania. *Psychiatr.* Pol. 1991, 5, 45.
17. **Webb E., Ashton C.H., Kelly P. et al.:** Alcohol and drug use in UK university students. *Lancet* 1996, 348, 922.
18. **Webb E., Ashton C.H., Kelly P. et al.:** An update on British medical students' lifestyles. *Med. Educ.* 1998, 32, 325.
19. **Webb E., Ashton H., Kelly P. et al.:** Patterns of alcohol consumption, smoking and illicit drug use in British university students: interfaculty comparisons. *Drug Alcohol Depend.* 1997, 47, 145.
20. **Xiang H., Wang Z., Stallones L. et al.:** Cigarette smoking among medical college students in Wuhan, People's Republic of China. *Prev. Med.* 1999, 29, 210.